

- суспільні відносини між громадянами, органами держави, місцевого самоврядування, організаціями;
- відносини з приводу надання медичної допомоги, пенсій, допомог і інших видів забезпечення;
- надаються за рахунок спеціальних фондів та бюджетних коштів;
- надаються у випадку настання життєвих обставин, що тягнуть за собою втрату чи зниження доходу, підвищені витрати, малозабезпеченість, бідність.

Інші науковці розуміють соціальне забезпечення як одну з правових форм матеріального забезпечення: у старості, при непрацездатності, в разі настання інвалідності, хвороби, втрати годувальника і в інших випадках, встановлених законом. Також, існує погляд науковців, за яким соціальне забезпечення – це сукупність певних соціально-економічних заходів, пов'язаних із забезпеченням громадян у старості і в разі непрацездатності, з турботою про матерів і дітей, з медичним обслуговуванням і лікуванням як важливим засобом оздоровлення, профілактики і відновлення працездатності [1, с. 10].

Підсумовуючи вищевикладене, можна сказати, що соціальне забезпечення являє собою діяльність держави, спрямовану на матеріальне забезпечення громадян у визначених законодавством випадках та виплачується із державних та місцевих бюджетів.

Я вважаю, що поняття можна сформулювати с таких основних ознак соціального забезпечення:

- 1) соціально-економічні та організаційно правові заходи;
- 2) забезпечуються державою;
- 3) забезпечення громадян необхідними матеріальними благами для рівня життя, не нижче від прожиткового мінімуму;
- 4) створення належних умов для забезпечення потреб громадян та їх захист.

Список використаних джерел:

1. Андреев В. С. Правовые проблемы социального обеспечения в СССР / Андреев В. С. – Советское государство и право. – 1967. – № 2. – С. 30–34.
2. Сташків Б. Поняття права соціального забезпечення / Б. Сташків // Право України – 2000. – № 5. – С. 24–26.
3. Батыгин К. С. Право социального обеспечения. Общая часть : [учебн. пособие] / Батыгин К. С. – М., 1998. – 317 с.
4. Пронина Л.И.Повышение эффективности социального обеспечения / Пронина Л. И. – М. : Юрид. лит, 1990. – 236 с.
5. Болотіна Н. Б. Право людини на соціальне забезпечення в Україні: проблема термінів і понять / Н. Б. Болотіна // Право України. – 2000. – №4. – С. 37–39.

**Науковий співробітник відділу
організації науково-дослідної
роботи Національної академії
внутрішніх справ**

Шевченко Олена Станіславівна

**ДЕРЖАВНО-ІДЕОЛОГІЧНА ДОКТРИНА СОЛІДАРИЗМУ – СВОЄРІДНИЙ
КОНСОЛІДАТОР**

Держава як організаційна форма суспільного життя завжди діє в межах певних ідеологічних підтекстів, настанов або мотивацій. Про ефективність державного управління можливо говорити в тому разі, коли успішно відбувається консолідація соціальних груп навколо досягнення життєво важливих державних цілей, тобто консолідація є вирішальним фактором самозбереження нації, що інтегрує народ і державу. У практичному плані національна консолідація у цей відповідальний для держави час має набути динамічного розвитку в складному процесі національного державотворення, що і спонукає до дослідження цієї проблеми [1, с. 130].

Зміст української національної ідеї протягом століть зазнавав неодноразових змін, однак вона завжди відігравала роль єдиної ланки, нерозривно пов'язаної з бажанням українців мати сильну й авторитетну державу.

Зокрема, наприкінці XIX століття, у роки загострення протистояння у лібералізованому світі, не лише вчені-економісти, а й філософи і соціологи вкотре зверталися до теорій державного устрою, як концептуального джерела державного будівництва.

Саме на упередження негативних наслідків ліберальних трансформацій були орієнтовані перші соціальні реформи кінця XIX століття, які мали на меті створення солідарних умов розвитку – у Німеччині («модель прусського соціалізму» 1871-1883 років О.Фон Бісмарка), у Австрії (1887, 1894 роки), Франції (1898 р.), Норвегії (1894, 1909 рр.), Новій Зеландії (1900 р.), Швеції (1891, 1901 рр.) та ін., які мали своїм наслідком консолідацію суспільства і швидкий економічний прогрес [2].

Історія свідчить, що в кризових умовах, на переломних етапах свого розвитку країни вдавалися до могутнього консолідуючого потенціалу – солідаризації суспільств.

Суб'єкти різних рівнів можуть солідаризуватися заради досягнення консенсусного загального блага в соціальних рамках різного масштабу. Відкидаючи як ліберальний індивідуалізм, так і тоталітарний егалітаризм, солідаризм вимагає балансу індивідуальних і загальних інтересів, а на етапі вирішення мобілізаційних завдань – підпорядкування індивідуальних інтересів суспільним.

Солідаристські підходи до формування моделі розвитку суспільства вимагають зміни пріоритетів стратегії національного розвитку по суті ринкового суспільства – покладання в її основу загальносуспільних інтересів і підпорядкування їм приватних, формування державної системи соціальних зобов'язань і соціальної відповідальності громадян [3].

Відповідальність за формування системи солідаризму, за створення її інститутів, за контроль та координацію її функціонування покладаються на державу. В ринкових умовах існує необхідність створення нової архітектури соціальної сфери за рахунок розвитку галузі соціальних послуг, системи соціальних робіт, які забезпечуватимуть робочими місцями надлишкове економічне населення [4].

Принцип солідаризму декларує солідарну участь держави, бізнесу, усіх громадян у процесах консолідації. Це передбачає, що і держава, і бізнес, і члени суспільства рівно відповідальні за забезпечення вільного доступу до соціальних благ усім верствам населення. І тут варто зауважити необхідність нового підходу до розбудови соціальної системи українського суспільства: у соціальному контексті громадяни України не лише мають права на турботу суспільства, але, у першу чергу, мають обов'язки щодо нього та відповідальні за його успіхи [5, с. 20].

Окремої уваги заслуговує те, що якщо вести мову про Україну, то за всю новітню історію (з 1991 р.) державна влада ніколи чітко не визначала та послідовно і комплексно не підтримувалася певних юридичних орієнтирів, які можна було б назвати складовою частиною правової ідеології. Можливо, це судження може здаватися занадто радикальним, втім, інші вчені також прямо вказують на відсутність в Україні повноцінної правової ідеології [6, с. 12]. Узагальнюючи викладене, зауважимо, що доречним є визнати необхідність розвитку ідеології солідаризму, яка на зміну залишкам ідей радянського періоду, спрямована на консолідацію, єдність української нації.

Список використаних джерел:

1. Петухова О. В. Консолідація: сутність і види [Текст] / О. В. Петухова // Інвестиції: практика та досвід. - 2015. - № 3. - С. 130-135.
2. Конотопов М.В., Сметанин С.И. История экономики. – М.: Академический прехт. – 2000 – 368 с.
3. Барр Р. Политическая экономия: В 2-х томах: Т. 1.– М., 1995. – Т. 1. – 608 с.
4. Ferrux F. L'économie du XX siècle.– P., 1961. – 320 p.
5. Татаренко Н. О. Солідаризм: виклики стратегії національного економічного розвитку / Н. О. Татаренко // Науковий вісник Дипломатичної академії України. - 2015. - Вип. 22(3). - С. 13-23.

6. Недюха М.П. Правова ідеологія у контексті парадигми українського державотворення / М.П. Недюха // Трипільська цивілізація. – 2012. - №8. – С. 11-15.

Доцент кафедри теорії та історії держави і права Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, к.ю.н.

Шитий Станіслав Ігорович

ІСТОРИЧНІ УРОКИ ВИБОРУ ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ ПРІОРИТЕТІВ ПРИ РОЗБУДОВІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

На сьогоднішній день Україна відзначила свою двадцять п'яту річницю як незалежна держава. За останнє століття, термін у двадцять п'ять років є найдовшим періодом існування української державності після її успішного відновлення. Як і сто років тому, Україна здобула незалежність не у кривавій збройній боротьбі, а внаслідок розпаду чергової нежиттєздатної російської імперії. Але усі минулі спроби відновлення України як незалежної держави зазнали невдачі внаслідок багатьох зовнішніх і внутрішніх чинників. Якщо зовнішнім чинником завжди була військова агресія іноземних держав, то внутрішнім- глибока суспільна і політична криза викликана, в тому числі, і неправильним визначення політико-правових пріоритетів.

Так на початку ХХ ст. Україна відродилася в складі одразу двох українських національних держав – як Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР) і як Українська Народна Республіка (УНР) на чолі якої стояла Українська Центральна Рада (УЦР), що була аналогом сучасного українського парламенту. Якщо ЗУНР впала під тиском зовнішніх чинників, у жорсткій збройній боротьбі, то причини падіння УНР, окрім іншого, полягають також і невірному визначенні політико-правових пріоритетів.

Як відомо, час існування УНР був досить невеликим, з 17 березня 1917 р. тривав організаційний період під керівництвом УЦР, а 7 листопада 1917 р. республіку було офіційно проголошено і вона проіснувала до 29 квітня 1918 р., тобто трохи більше року. За цей період УНР оформилася як держава з усіма відповідними атрибутами і звичайно визначилася з пріоритетами. Характер цих пріоритетів дозволяє зрозуміти досягнення УНР у певних галузях і невдачі в інших. Наприклад варто звернути увагу на стан освітньої справи в Україні перед останнім наступом більшовиків на Україну в січні 1919 р., переглянемо тут статистичні дані про нижчі та середні школи на кінець 1918 р. Якщо напередодні Першої Світової Війни ситуація в освіті була досить складною - за різними даними, до 80 % селян були малоосвічені або неосвічені взагалі, в той час як у містах ситуація була кращою: освіту мали до 50 % населення, а на Харківщині – майже 60 % [1, с. 266]. То результати роботи урядів України періоду визвольних змагань по виправленню згаданої вище ситуації говорять самі за себе.

Щодо високих шкіл, то українською владою за два роки було відкрито українські університети в Києві та Кам'янець-Подільську, Український історично-філологічний факультет у Полтаві, Українську академію мистецтв у Києві та Педагогічну академію в Києві [2, с. 380]. Тобто одним із основних пріоритетів керівники УНР обрали саме розбудову освіти.

З іншого боку можна поглянути на стан іншої, здавалось би провідної, галузі – збройних сил УНР. Підвалини Армії УНР були закладені 1917р. після краху російського царизму за умов бурхливого зростання національно-визвольного руху в Україні. Ідея відновлення її державності здобула підтримку серед солдатів-українців російської імперської армії. На початок 1917 р. із 6 млн. 798 тис. особового складу діючої армії і 2 млн. 260 тис., які перебували у запасних частинах, українці становили 3,5 млн. Однак, виходячи з концепції автономного статусу України у складі Росії та перебуваючи під впливом пацифістських настроїв, УЦР вважала, що регулярні збройні сили їй не потрібні: їх має замінити народне ополчення (народна міліція). Лише радикально налаштовані самостійницькі кола, речником яких виступав М. Міхновський, одразу висунули вимогу повної державної незалежності України й рішуче виступили за організацію боєздатної регулярної української армії. З їхньої ініціативи 22 і 25 березня 1917р. у Києві створено